

22 z päťdesiatich alebo Filmový ústav ako koproducent

► Miro Ulman

K hlavným úlohám Slovenského filmového ústavu (SFÚ) v oblasti audiovizie a kinematografie v zmysle audiovizuálneho zákona patrí uchovávanie, ochrana a obnova audiovizuálneho dedičstva ako neoddeliteľnej súčasti kultúrneho bohatstva Slovenskej republiky.

V posledných rokoch je však SFÚ čoraz častejšie i koproducentom audiovizuálnych diel.

S koprodukčnou činnosťou mohol SFÚ začať až od roku 1991, keď sa konštituoval ako samostatný právny subjekt. Dovtedy bol jednou z organizačných zložiek Slovenskej filmovej tvorby (SFT). Jednou z činností, ktoré prevzal od SFT, bola správa filmového archívu. Práve citácie z archívnych materiálov sú väčšinou koprodukčným vkladom SFÚ do projektov. No nie každé použitie archívnych záberov, ktoré zvyšujú historickú hodnotu a autentickosť dokumentov, znamená, že SFÚ je koproducentom audiovizuálneho diela. „Licencovanie citácií na určité obdobie za dohodnuté finančné prostriedky je jedným z troch najdôležitejších príjmov našej inštitúcie. Koprodukčná účasť SFÚ sa týka najmä projektov, ktoré sa nejakým spôsobom dotýkajú dejín slovenskej kinematografie alebo sa venujú významným slovenským tvorcom, ako boli napríklad Zlatá šedesáť či dokumenty o Martinovi Slivkovi alebo Vincencovi Rosincovi. Som rád, že naše archívne fondy sa tak dostávajú do takéhoto kontextu a spolu vytvárajú medzníkové audiovizuálne diela, ktoré sa uvádzajú v televízii, vychádzajú na DVD a môžu slúžiť na rôzne edukačné projekty,“ hovorí generálny riaditeľ SFÚ Peter Dubecký.

Za 22 rokov samostatnej existencie sa SFÚ ako koproducent podieľal nielen na vzniku dokumentárnych, ale i hraných snímok a takisto na mapovaní histórie domácej animovanej tvorby.

1991 – 1999: hraný film, *Papierové hlavy* a Michael York

Začínalo sa vo veľkom štýle. V roku 1992 nakrútil Peter Patzak na Slovensku v slovensko-rakús-

kej koprodukcii a s finančnou podporou SFÚ politický triler *Rošáda* s Michaelom Yorkom v hlavnej úlohe. O dva roky neskôr mala v kinách premiéru crazy komédia Štefana Semjana *Na krásnom modrom Dunaji* o troch bohémnych kamarátoch. Bol to prvý a zatiaľ i posledný dlhometrážny hraný film pre kiná, na ktorom sa SFÚ podieľal ako koproducent. Film s 57 006 divákmi bol ešte v roku 2010 v desiatke najnavštevovanejších domácich titulov v ére samostatnosti SR.

V roku 1995 bol SFÚ koproducentom filmu Dušana Hanáka *Papierové hlavy*, prvého domáceho projektu podporeného fondom Rady Európy Eurimages. „Boli sme radi, že SFÚ mohol poskytnúť svoj archív pre taký významný projekt. Papierové hlavy stále patria k najnavštevovanejším slovenským dokumentom od roku 1992, film sa predal takmer do celého sveta,“ hovorí Dubecký. Okrem týchto troch spomínaných filmov pre kiná vstúpil SFÚ už len do výroby stredometrážneho dokumentu Jána Fúzika *Mať volá I – II*.

2000 – 2008: Slivka, Ursiny, Rosinec a Winter Ubehlo osem rokov, kým SFÚ vstúpil ako koproducent do ďalšieho projektu, prvého majoritne zahraničného. Trinásťdielny česko-grécko-slovenský dokumentárny seriál *Olympiáda* s podtitulom ... po tretíkrát do tej istej rieky rozpráva o vzniku olympijských hier, o ich histórii, politike, symboloch, ale aj o prípravách na olympijské hry 2004 v Aténach.

O rok neskôr SFÚ s Filmovou a televíznou fakultou VŠMU v Bratislave koprodukoval študentský film Maroša Beráka *Poslušný prezidentovi repub-*

líky (2005). So školou ešte SFÚ koprodukčne spolupracoval na snímkach Roberta Šuláka *Tam boli Horné Opatovce* (2009) a *O starých mládenkoch* (2010). V roku 2005 vznikla i pocta režisérovi Elovi Havettovi *Slávnosť osamelej palmy* v réžii Marka Škopa a Juraja Johanidesa. V tomto roku i v nasledujúcom období SFÚ pokračoval v spolupráci pri výrobe spravodajských filmov *Letopisy*.

Štvrtým dlhometrážnym filmom pre kiná, ktorý vznikol v koprodukcii so SFÚ, bol dokument Martina Šulíka *Martin Slivka – muž, ktorý sadil stromy* (2007), ktorý je poctou Martinovi Slivkovi, jednej z najvýznamnejších postáv slovenskej kinematografie a kultúry.

Ďalšie štyri projekty uzreli svetlo sveta v roku 2008. Portrét slovenskej hudobnej legendy Deža Ursinyho s názvom *Momentky* sa dostal i do distribúcie. *Optimista* Dušana Trančíka, portrét Ľudovíta Wintera, ktorý sa pustil do modernizácie kúpeľného mesta Piešťany aj napriek neprajnosti viacerých politických režimov, mal premiéru na MFF Bratislava a neskôr vyšiel na DVD. A stredometrážny film Marka Šulíka *Cesta Magdalény Robinsonovej* o významnej slovenskej fotografke sa s úspechom premietal na festivaloch. Posledným projektom roku 2008 bol stredometrážny dokument Vlada Balca *Medzi 4 – 5,6*, osobná celoživotná sumarizácia filmového diela kameramana Vincenta Rosinca.

2009 – 2011: od seriálu k seriálu

Na koprodukčné projekty SFÚ bolo veľmi bohaté obdobie rokov 2009 až 2011. Ak počítame jednotlivé časti, tak ich vzniklo 59! V roku 2009 SFÚ koprodukoval dve stredometrážne snímky Zuzany Piussi: titul *Hrdina našich čias*, ktorého protagonistom je významný filmový kritik Pavel Branko, a jej pátranie po osudoch filmového štúdia s názvom *Koliba*. Osobnosti Tibora Vichtu, významného scenáristu a dramaturga, bol venovaný dokument Tomáša Hučka *Kým sa skončí tento film* (2009) a ďalším stredometrážnym dokumentom tohto obdobia bol *Ilja* (2010) Ivana Ostrochovského, ktorý vypovedal o hudobnom skladateľovi Ijovi Zeljenkovi.

Najväčší objem koprodukcí sa však sústredil do troch veľkých projektov. *Zlatá šedesáť* v koprodukcii s Českou republikou priniesli v roku 2009 dvadsaťšesť portrétov osobností československej kinematografie, medzi nimi aj Alberta Marenčina, Juraja Jakubiska, Eduarda Grečnera, Igora Luthera,

Ivana Baladu či Dušana Hanáka. Režisérom tejto série, rovnako ako dvojdielného dlhometrážneho filmu pre kiná *25 zo šesťdesiatych alebo Československá nová vlna* (2010), bol Martin Šulík.

V projekte *Slovenské kino* sa mladí dokumentaristi pozerajú na dejiny a súčasnosť slovenskej kinematografie. V roku 2010 vzniklo šesť častí (réžia Peter Kerekes, Robert Kirchhoff, Ivan Ostrochovský, Diana Fabiánová, Lenka Moravčíková-Chovanec, Dušan Bustín) a o dva roky neskôr pribudli ďalšie štyri v réžii Mira Rema, Zuzany Liovej, Zuzany Karasovej a Lenky Moravčíkovej. V apríli spúšťa RTVS ich vysielanie.

Trinásťdielny dokumentárny seriál *Čarovný svet animovaného filmu* vznikol osem rokov. Rudolf Urc, scenárista a spolu s Markom Urbanom aj režisér projektu, sa v ňom pozerá na dejiny slovenského animovaného filmu, jeho najvýraznejšie, najosobitejšie diela, na tendencie aj na autorov. *Celuloid Country* sa zasa venuje dejinám slovenského dokumentu. Režisérsky sa na tvorbe jednotlivých dielov podieľali Martin Šulík a Ivan Ostrochovský. Celý projekt má deväť častí a dokončených je zatiaľ päť.

2012: pokračujeme

Výnimkou v týchto aktivitách nebol ani rok 2012. SFÚ počas neho uzavrel päť koprodukčných zmlúv. Na ich základe vznikol film režiséra Igora Siváka *Tiene barbarskej noci* o rehoľníkoch, proti ktorým bola v roku 1950 namierená Akcia K, a film Zuzany Piussi *Muži revolúcie*. Oba filmy spolu s titulom *Rabínka* Anny Gruskovéj – filmovým spracovaním osudu Gisi Fleischmannovej, na ktoré bola podpísaná zmluva už v roku 2011 – majú už svoje uvedenie v distribúcií či na festivaloch za sebou. Ďalšie tri projekty zazmluvnené v roku 2012 na svoju premiéru ešte len čakajú: ide o projekty *Lyrik* Arnolda Hoffnoka, dlhometrážny dokument Roberta Kirchhoffa *Kauza Cervanová* a o film režiséra Petra Krištúfka *Legenda Carlton*. Vo výrobe je aj poľsko-slovenský projekt *Posledná vlna* režiséra Andrzeja Titkova so zmluvou z roku 2011.

Zdá sa teda, že trend z posledných rokov bude pokračovať. Ako hovorí generálny riaditeľ SFÚ Peter Dubecký, „naďalej sa budeme rozhodovať podľa našich možností a podľa typu projektu, či budeme jeho koproducentom, pretože je množstvo projektov, ktoré sa viažu ku kinematografii a ktoré by pravdepodobne ani nevznikli, pokiaľ by do nich nevstúpil SFÚ ako koproducent.“ ▲